

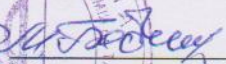
Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра іноземних мов та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

 М.Б. Боднар
«31» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретична граматика німецької мови

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**

за спеціальністю **014 Середня освіта (Мова і література (німецька))**

за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (німецька))**

Робоча програма з теоретичної граматики німецької мови для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)). Кременець: 2020. 17 с.

Розробник: Марунько О. А., кандидат філологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри іноземних мов та методики їх викладання

Протокол від «30»серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри іноземних мов та методики їх викладання Воронцова Н.Г.

30.08.2020 р.

1. Вступ

«Теоретична граматика німецької мови» - одна з основних нормативних лінгвістичних дисциплін в системі професійного навчання майбутніх вчителів німецької мови. Теоретична граматика вивчає мовні явища, одиниці мови та мовлення на різних рівнях мови з точки зору їхнього функціонального взаємозв'язку. Зазначений курс покликаний розвивати у студентів теоретикогіпотетичне мислення, формувати навички екстраполяції основних мовознавчих понять на суміжні дисципліни, сприяти розумінню діалектичної суті базових положень мовознавства.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) Освітньо-професійна програма Середня освіта (Мова і література (німецька))	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		56 год.	78 год.
		Вид контролю: <i>екзамен</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 3,3 год.	Освітній рівень: бакалавр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 38% до 62%;

для заочної форми навчання – 13% до 87%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретична граматика німецької мови» є дати студентам ґрунтовні знання структури німецької мови відповідно до існуючих класичних та сучасних лінгвістичних концепцій та виходячи із новітніх тенденцій розвитку лінгвістики, ознайомити студентів як з традиційними так і з найновішими напрямками в дослідженні граматичної будови мови, навчити використовувати набуті знання з теоретичної дисципліни з метою використання основних постулатів теоретичної граматики у засвоєнні суміжних концепцій та теорій, а також у практиці викладання іноземної мови.

Особливістю курсу є інтегративне представлення морфології та синтаксису як єдиної системи продукування мовлення. У зв'язку з цим в курс вводиться розгорнуте ознайомлення з

теорією рівнів мови, опозиційної теорії граматичних категорій з розкриттям контекстно-зумовленої поведінки граматичних форм.

Завдання вивчення дисципліни «Теоретична граматики»:

- навчити студентів розбиратись у сучасних прогресивних теоріях вивчення німецької мови на системній науковій основі, розвинути в них наукове мислення, а також навчити виробляти свій підхід до існуючих у лінгвістичній теорії граматичних концепцій;
- дати знання теоретичних основ граматики, виходячи з системної концепції мови та її функціонально-динамічного розуміння;
- розвинути у студентів вміння використовувати сучасні прийоми та підходи до вивчення граматичних явищ;
- навчити користуватись термінологічним апаратом сучасної граматичної теорії, що є органічним входженням у термінологічний корпус загальної лінгвістичної теорії.
- ввести студентів у сучасну проблематику мовознавчих досліджень у сфері граматичної будови мови, ознайомлюючи з різноманітними концепціями лінгвістів стосовно основних проблем морфологічного і синтаксичного строю німецької мови;
- привити студентам вміння самостійної обробки фундаментальної наукової інформації по предмету, стимулюючи їх активний творчий підхід до осмислення граматичних явищ у різних умовах функціонування мови.

Курс «Теоретична граматики німецької мови» спрямований на формування у студентів таких професійних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК4 Здатність до планування та розподілу часу.

ЗК5 Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК6 Здатність застосовувати знання на практиці.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Знання сучасних методологічних засад предметної спеціалізації, теорії та історії німецької мови, дисциплін за вибором із мовознавчих та літературознавчих питань.

ФК 6. Здатність створювати умови для переносу лінгвістичних знань та навчального досвіду у вивченні рідної та іноземної мови, розвивати мовну увагу, виявляти подібності й відмінності в різних мовах.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН2. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з англійської мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти) на рівні С1, здатний вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН11. Знати мовну норму, соціокультурну ситуацію розвитку німецької мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами дисциплін професійної підготовки з обраної спеціальності та спеціалізації

Після завершення курсу студент повинен:

- знати граматичні норми німецької мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті;

- володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з німецької мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), могли вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень;

- володіти сукупністю сучасних підходів до процесу ефективної комунікативної діяльності, використовуючи лексико-семантичні та граматичні вимоги до норми сучасної німецької мови;
- зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та граматичними термінами;
- осмислювати мовний матеріал з точки зору теоретично-мовних явищ і текстових явищ: граматичних, лексичних і стилістичних;
- вміти виробляти свій підхід до існуючих у лінгвістичній теорії граматичних концепцій;
- знати теоретичні основи граматики, виходячи з системної концепції мови та її функціонально-динамічного розуміння;
- вміти використовувати сучасні прийоми та підходи до вивчення граматичних явищ;
- вміти користуватись термінологічним апаратом сучасної граматичної теорії, що є органічним входженням у термінологічний корпус загальної лінгвістичної теорії.
- знати сучасну проблематику мовознавчих досліджень у сфері граматичної будови мови, бути ознайомленим з різноманітними концепціями лінгвістів стосовно основних проблем морфологічного і синтаксичного устрою німецької мови;
- вміти самостійно обробляти фундаментальну наукову інформацію по предмету, використовуючи творчий підхід до осмислення граматичних явищ у різних умовах функціонування мови;
- вміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі;
- знати особливості теоретичної граматики як науки, її предмет, структуру, мету, завдання та основні поняття;
- знати теоретичні основи граматичної будови німецької мови, виходячи із системної концепції мови та її функціонально-динамічного розуміння;
- знати зміст поняття системності в граматиці, пов'язані з розмежуванням синтагматичних та парадигматичних відношень;
- володіти суттю загальних принципів функціонування мови, її граматичних категорій та семантико-граматичних класів слів;
- знати сучасну проблематику мовознавчих досліджень у сфері граматичної будови мови;
- знати основні положення різноманітних лінгвістичних концепцій стосовно головних проблем морфологічного і синтаксичного устрою німецької мови;
- вміти самостійно аналізувати мовні факти та граматичні явища, опираючись на теоретичні положення особливостей граматичної будови німецької мови;
- застосовувати на практиці методологічні принципи теоретичної граматики при осмисленні граматичних явищ у різних умовах функціонування мови;
- вміти користуватись категоріально-понятійним апаратом теоретичної граматики, науковими джерелами.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретична граматики як лінгвістична дисципліна

ТЕМА 1. Предмет та завдання теоретичної граматики, її основні частини та одиниці, взаємозв'язок граматики з іншими мовними дисциплінами

Два основних значення терміну «граматика»: онтологічне та гносеологічне. Трактатування поняття «граматика» як теорії; місце граматики, як вчення про граматичну будову мови, в загальній теорії мови. Місце граматики як науки в системі лінгвістичної підготовки майбутнього вчителя: опора на інші теоретичні курси та на курс практичної граматики.

Співвідношення поняття «граматична будова мови» з поняттям «рівень мови», співвідношення морфології та синтаксису.

Співвідношення граматики як будови мови з іншими сторонами та аспектами мовної системи; взаємозв'язок та взаємодія граматики і лексики, синхронна та діяхронна граматики.

ТЕМА 2. Основні поняття та загальні питання граматичної теорії

Граматичне значення: його характер та його відмінність від лексичного значення. Граматична форма, синтетичні та аналітичні форми. Граматична категорія, її характеристика; морфологічні та синтаксичні категорії. Опозиція як спосіб буття граматичної категорії; бінарні та багаточленні опозиції. Транспозиція як нейтралізація опозицій; роль внутрішнього та зовнішнього контексту. Парадигма як засіб організації граматичної категорії; мікропарадигма та макропарадигма; поняття дефектності парадигми, причини дефектності парадигми.

Граматична багатозначність, синонімія, омонімія. Проблема варіативності в граматиці.

ТЕМА 3. Історія розвитку наукової граматики німецької мови

Сучасні напрямки у вітчизняній та зарубіжній граматичній теорії: функціональна граматика; граматики, орієнтована на зміст; структурна граматики; комунікативна граматики; граматики тексту.

Загальні відомості з методики граматичного аналізу: трансформаційний, дистрибутивний, компонентний аналіз.

Змістовий модуль 2. Морфологія

ТЕМА 4. Загальні питання морфології

Предмет морфології: морфологія як вчення про граматичний аспект слова, будова форм слова, словоформи, граматичні класи слів (частини мови), їх граматичні категорії і парадигми. Морфологія як техніка синтаксису. Поняття морфеми, види морфем (лексична, словотворча, граматична); морфологічна будова форми слова в німецькій мові.

ТЕМА 5. Граматичні класи слів (частини мови)

Загальні питання: поняття частини мови, її дефініція; ознаки частини мови; ознаки автосемантичних і синсемантичних слів; принципи формування граматичних класів слів (семантичний, морфологічний, синтаксичний, позиційний, комплексний). Дискусійні питання теорії класів слів; причини розбіжностей між різними класифікаціями. Класифікація частин мови в різних сучасних граматах німецької мови. Взаємоперехід елементів класів слів як прояв синхронічної динаміки. Роль субстантивації в німецькій мові. Граматична омонімія частин мови.

ТЕМА 6. Дієслово. Загальна характеристика дієслова як граматичного класу слів

Принципи класифікації дієслів. Морфологічна класифікація: стандартні (слабкі) і нестандартні (всі інші); співвідношення стандартних і нестандартних дієслів; різні принципи субкласифікації сильних дієслів сучасної німецької мови.

Семантично-функціональна класифікація: дієслова із значенням діяльності, процесу, стану та їх субкласифікація; дієслова повнозначні, допоміжні, функціональні, копулятивні, модальні дієслова.

Синтаксична класифікація дієслів: суб'єктні та об'єктні, транзитивні й інтранзитивні; нові синтаксичні класифікації, пов'язані з теорією валентності.

Класифікація дієслів за характером дії.

Категорія репрезентації: особові й безособові форми дієслова; місце безособових форм у системі класів слів. Безособові (іменні) форми дієслова: інфінітив, його види, дієслівні та іменні ознаки, функції, субстантивація інфінітива; дієприкметники (партіцип I; партіцип II), дієслівні й іменні особливості, функції, лексичні обмеження дієприкметників у ролі означень, ад'єктивація та субстантивація дієприкметників.

ТЕМА 7. Граматичні категорії дієслова.

Категорія часу. Значення категорії часу, її співвідношення з понятійною категорією часу; абсолютне й відносне значення часу. Форми вираження часових значень. Опозиції в системі часових форм. Транспозиції часових форм; контекстуальні та системні синоніми форм часу; багатозначність форм; функції часових форм.

Граматична категорія способу, її місце в полі модальності. Опозитивна структура категорії способу, значення форм способу. Транспозиція членів опозитивного відношення; випадки нейтралізації опозиції. Характеристика трьох членів категорії способу: індикатив, кон'юктив I (презентні форми) і кон'юктив II (претерітальні форми), їх значення та сфери вживання; імператив, його парадигма, функціонування, конкурентні форми, лексичні обмеження імперативу.

Граматична категорія стану. Сучасні інтерпретації категорії стану. Значення та форми категорії: актив, пасив з дієсловом werden, статив (дієслово sein та партіцип II), рефлексив. Значення категорії стану як синтаксичної конверсії трансформації. Тричленний, двочленний пасив, безсуб'єктна форма.

Співвідношення агенсу і пацієнсу та синтаксичних суб'єкта та об'єкта. Лексична база категорії стану: дефектність парадигми та її причини. Тлумачення проблеми стативу. Поле пасивності.

Граматичні категорії особи та числа: їх значення і форми; структура категорії особи та числа; склад парадигм. Лексична обмеженість категорії особи, її причини; дефектність парадигм та багатозначність дієслова.

Взаємозв'язок та взаємодія граматичних категорій дієслова.

ТЕМА 8. Іменник

Загальна характеристика іменника як граматичного класу слів: категоріальне значення, місце в системі частин мови, функції в реченні. Класифікація іменників за субкатегоріальними значеннями та її граматична характеристика. Морфологічне й синтаксичне значення субкласів іменників.

Категорії іменника. Суто граматичні категорії відмінювання іменника: категорія числа та категорія відмінку. Число: сутність; значення; форми вираження; опозиція та можливості транспозиції її протичленів; лексична база категорії числа, причини лексичних обмежень; вмотивовані та невмотивовані обмеження. Категорія відмінку: її значення та структура; синонімія відмінків; синтаксичне значення та функції відмінків; проблема типів відмінювання іменників. Зв'язок категорії числа й відмінку.

Класифікаційна ознака іменника - категорія граматичного роду: її структура, формальні показники, граматичне значення; семантична вмотивованість (невмотивованість) граматичного роду; значення роду для відмінювання іменників; стилістичне використання граматичного роду. Категорія означеності /неозначеності: значення категорії та артикль як засіб вираження категорії означеності/неозначеності; інші засоби вираження означеності /неозначеності. Слова з функціями артиклю. Індивідуалізуюче та генералізуюче значення іменника.

ТЕМА 9. Прикметник. Інші частини мови

Прикметник. Загальна характеристика прикметника як граматичного класу слів: категоріальне значення, місце в системі класів слів, функції в реченні. Семантико-структурні класи прикметника (якісні та відносні) і їх субкласи. Синтаксична класифікація прикметника. Проблема короткої та повної форми.

Граматичні категорії прикметника. Категорія ступенів порівняння як спеціальна граматична категорія прикметника; її семантика і структура; лексична база; способи утворення порівняльного та вищого ступеню; абсолютне та відносне вживання протичленів опозиції категорії ступенів порівняння; їх транспозиція.

Категорії числа і відмінку прикметників у порівнянні з граматичними категоріями іменника; функції закінчень; рід прикметників; типи відмінювання прикметників.

Числівник: різні точки зору на місце числівників у системі частин мови; субкласи числівників та їх формозміна і функції.

Займенник: Особливість займенника як закритого класу слів у системі частин мови. Семантична характеристика займенників; їх залежність від контексту та ситуаційна обумовленість; особливості дистрибуції. Займенник як ядро вказівного поля. Класифікація займенників та особливості окремих субкласів; співвідношення займенників та інших частин мови. Функції займенників.

Прислівник: Загальна характеристика прислівника як невідмінюваного класу слів; його місце в системі частин мови. Категоріальне значення прислівника, функції. Семантична класифікація прислівників.

Модальні слова: Загальна характеристика модальних слів та їх місце в системі частин мови; категоріальне значення модальних слів, їх функції; класифікація модальних слів. Модальні слова і прислівники. Модальні слова у ролі речення.

Вигуки: Вигуки як особливий клас слів. Емоційні функції вигуків. Погляди лінгвістів на проблему вигуків. Речення-вигуки. Співвідношення вигуків та інших частин мови.

Службові частини мови

Загальна характеристика службових слів як граматичних класів. Співвідношення службових і повнозначних слів як частин мови; їх функції.

Прийменники: семантична і структурна функція прийменників; класифікація прийменників; співвідношення прийменників і сполучників.

Сполучники як виразники сурядного і підрядного зв'язку всередині простого і складного речень. Семантична класифікація сполучників сурядності. Семантична і функціональна класифікація сполучників підрядності. Багатозначність і синонімія сполучників.

Частки: місце в системі граматичних класів слів, види і функції часток.

Змістовий модуль 3. Синтаксис

ТЕМА 10. Загальні питання синтаксису та речення як його основна одиниця

Синтаксис як вчення про словоформу в потоці мовлення, словосполучення, речення, надфразну єдність, граматичні особливості тексту. Речення як основна одиниця синтаксису. Поняття синтаксичної парадигми. Поняття синтаксичного зв'язку та його види; сфери функціонування предикативних відношень підрядності, сурядності.

Синтаксичні граматичні категорії, їх види і співвідношення з морфологічними граматичними категоріями.

Просте речення

Речення як номінативно-комунікативна одиниця - головна одиниця синтаксису; номінативний, комунікативний і прагматичний аспект речення; семантична структура речення як сукупність номінативного значення та окремих комунікативно-прагматичних категорій речення; речення та мовленнєвий акт; прямі й непрямі мовленнєві акти; співвідношення понять "речення" і "висловлювання"; співвідношення словосполучення, речення, надфразної єдності.

Предикативність як основна ознака речення; різні тлумачення речення; вербоцентрична та суб'єктно-предикатна концепція речення; категорії речення: модальність, темпоральність, аффірмативність, негативність; двоскладове, односкладове та фразеологізоване речення; головні ознаки німецького речення.

ТЕМА 11. Теорія валентності

Поняття валентності як здатності лексичної одиниці в залежності від її семантичної структури обумовлювати кількісні та якісні характеристики свого оточення; вербоцентричний та суб'єктно-предикатний підхід до теорії валентності; валентність і частини мови; валентність дієслова і моделі речень; обов'язкові та факультативні актанти; кількісний та якісний (морфологічний та семантичний) аспект.

ТЕМА 12. Поняття та типи словосполучень. Види синтаксичних зв'язків

Вільне синтаксичне та стійке словосполучення; сурядний та підрядний зв'язок між словами; стрижневий (головний) та залежний компонент словосполучення з підрядним зв'язком; моделювання словосполучень: вид (в залежності від головного члена); модель (в залежності від другого члена); варіант моделі (в залежності від морфологічної форми другого члена); обсяг словосполучень; словосполучення в реченні.

ТЕМА 13. Складне речення

Складне речення як цілісна семантико-синтаксична одиниця; синтаксичний статус конститuentів складного речення; поняття цілісного та елементарного речення.

Види складного речення: складносурядне та складнопідрядне; синтаксичні зв'язки між конститuentами складних речень.

Складносурядне речення (паратаксис): складносурядні речення і послідовність простих речень, їх різниця; роль інтонації та пунктуації в оформленні складносурядного речення; семантика відношень між елементарними реченнями в складносурядному комплексі; семантичні типи складносурядних речень і засоби їх зв'язку; порядок слів.

Складнопідрядне речення (гіпотаксис). Особливості синтаксичного зв'язку між головними та підрядними реченнями; автосемантів та синсемантів (формальна і семантична); головної і підрядної частини речення; ознаки підрядного речення; засоби зв'язку між елементарними реченнями; кореляти; традиційна класифікація підрядних речень за різними критеріями: за місцем підрядної частини по відношенню до головної; за засобом зв'язку; за семантикою та синтаксичною функцією. Моделювання складнопідрядних речень. Полісемія та синонімія підрядних сполучників. Прагматика складнопідрядного речення. Багатоланкове речення. Складносурядне речення, що містить підрядність; різні види комбінування паратаксису і гіпотаксису; різновиди ускладнених видів підрядності.

Семантико-синтаксична синонімія між різними типами речень; трансформація, субституція і компонентний аналіз як засоби виявлення синонімічних відношень.

ТЕМА 14. Традиційна теорія членів речення. Порядок слів. Рамкова конструкція

Головні і другорядні члени речення; зв'язок між ними; опозиції членів речення; морфологічна характеристика та концепція польової структури другорядних членів речення; дискусійні питання теорії членів речення; недосконалість аналізу за членами речення.

Порядок розташування елементів німецького речення (слів та словоформ): структура, семантична та комунікативна вмотивованість; топологічні схеми німецького дієслівного речення та їх функції; рамкова конструкція в реченні, інфінітивному звороті та в групі іменника: повна й неповна рамка, відсутність рамки; структурні та семантико-стилістичні причини порушення рамкової конструкції; ізоляції члена речення.

Комунікативне (актуальне) членування речення. Теорія комунікативного членування в працях вітчизняних та зарубіжних авторів; поняття "тема" і "рема"; система засобів вираження комунікативного навантаження частин речення.

ТЕМА 15. Текст як об'єкт дослідження граматики

Текст як об'єкт граматики; дискусійні питання; речення в тексті; поняття надфразної єдності, абзацу, складного синтаксичного цілого; проблема делімітації; анафоричний та катафоричний зв'язок між реченнями та засоби його вираження; тематична прогресія та її види; прагматика тексту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Die Theoretische Grammatik als linguistische Disziplin													
Thema 1. Der Gegenstand der Grammatik. Vieldeutigkeit des Terminus „Grammatik“. Aufgaben der theoretischen Grammatik. Morphologie und Syntax.	9	2	2			5	12	1	2				9
Thema 2. Die Grundbegriffe der theoretischen Grammatik.	9	2	2			5	9						9
Разом за змістовим модулем 1	18	4	4			10	21	1	2				18
Змістовий модуль 2. Morphologie													
Thema 3. Der Begriff der Wortart bzw. Der Wortklasse. Die Einteilung der deutschen Wortarten. Feldstruktur der Wortarten und der Austausch zwischen Wortarten.	10	2	2			6	13	1	2				10
Thema 4. Das deutsche Verb als Wortart. Die grammatischen Kategorien des Verbs. Das Substantiv. Nominale Wortarten, Pronomen und Averbien.	14	2	4			8	12		2				10
Разом за змістовим модулем 2	24	4	6			14	25	1	4				20
Модуль 2													
Змістовий модуль 3. Syntax													
Thema 5. Syntax. Der Satz als Haupteinheit der Syntax. Komplexer Satz.	12	2	2			8	14	2	2				10
Thema 6. Theorie der Valenz. Theorie der Wortfügung.	12	2	2			8	10						10

Thema 7.Methoden der Satzanalyse:Abhängigkeitsgrammatik und Konstituentengrammatik.	12	2	2			8	10					10
Thema 8.Textgrammatik	12	2	2			8	12	2				10
Разом за змістовим модулем 3	48	8	8			32	44	2	2			40
Усього годин	90	16	18			56	90	4	8			78

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
Модуль 1. ЗМ 1			
1.	Der Gegenstand der Grammatik.Vieldeutigkeit des Terminus „Grammatik“.Aufgaben der theoretischen Grammatik.Morphologie und Syntax.	2	1
2.	Die Grundbegriffe der theoretischen Grammatik.	2	
Модуль 1. ЗМ 2			
3.	Thema 3.Der Begriff der Wortart bzw. Der Wortklasse.Die Einteilung der deutschen Wortarten. Feldstruktur der Wortarten und der Austausch zwischen Wortarten.	2	1
4.	Thema 4.Das deutsche Verb als Wortart. Die grammatischen Kategorien des Verbs. Das Substantiv. Nominale Wortarten, Pronomen und Averbien.	4	
Модуль 2. ЗМ 3			
5.	Thema 5.Syntax.Der Satz als Haupteinheit der Syntax. .Komplexer Satz.	2	2
6.	Thema 6.Theorie der Valenz. Theorie der Wortfügung.	2	
7.	Thema 7.Methoden der Satzanalyse:Abhängigkeitsgrammatik und Konstituentengrammatik.	2	
8.	Thema 8.Textgrammatik	2	
	Всього	16	4

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Thema 1.Der Gegenstand der Grammatik.Vieldeutigkeit des Terminus „Grammatik“.Aufgaben der theoretischen Grammatik.Morphologie und Syntax.	2	2
2	Thema 2.Die Grundbegriffe der theoretischen Grammatik.	2	
3	Thema 3.Der Begriff der Wortart bzw. Der Wortklasse.Die Einteilung der deutschen Wortarten. Feldstruktur der Wortarten und der Austausch zwischen Wortarten.	2	2
4	Thema 4.Das deutsche Verb als Wortart. Die grammatischen Kategorien des Verbs. Das Substantiv. Nominale Wortarten, Pronomen und Averbien.	4	2
5	Thema 5.Syntax.Der Satz als Haupteinheit der Syntax. .Komplexer Satz.	2	2
6	Thema 6.Theorie der Valenz. Theorie der Wortfügung.	2	
7	Thema 7.Methoden der Satzanalyse:Abhängigkeitsgrammatik und Konstituentengrammatik.	2	
8	Thema 8.Textgrammatik	2	
	Разом	18	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
	Змістовий модуль 1. Die Theoretische Grammatik als linguistische Disziplin.		
1	Stellung der Theoretischen Grammatik unter anderen linguistischen Disziplinen.	1	3
2	Diverse Klassifikationen der Morpheme.	1	3
3	Die Prinzipien der Gliederung des Wortschatzes.	2	3
4	Besonderheiten der Substantivierung. Klassifikation der Konversion	2	3
5	Infinite Formen des Verbs: das Inventar, grammatische Charakteristik, syntaktische Funktionen.	2	3
	Змістовий модуль 2. Morphologie		
6	Feldstruktur der Wortarten und der Austausch zwischen Wortarten.	2	3
7	Klassifikation der Verben	2	3
8	Valenzeigenschaften der deutschen Verben.	2	3
9	Das Adverb	2	4
10	Das Numerale	2	3
11	Das Pronomen	2	3
	Змістовий модуль 3. Syntax		
12	Syntax. Der Satz als Haupteinheit der Syntax. „Komplexer Satz.“	2	3
13	Theorie der Valenz. Theorie der Wortfügung.	2	3
14	Methoden der Satzanalyse: Abhängigkeitsgrammatik und Konstituentengrammatik.	2	3
15	Hypotaxe.	2	3
16	Parataxe	2	3
17	Psychologisches Subjekt und psychologisches Prädikat (Thema-Rhema-Gliederung des Satzes, aktuelle Gliederung des Satzes)	2	3
18	Paradigmatische Betrachtungsweise in der Syntax .	2	3
19	Anaphorische und kataphorische Textverflechtungsmittel.	2	3
20	Forschungsaufgabe	20	20
	Разом	56	78

***Самостійна робота студентів включає:**

- підготовку теоретичних питань курсу;
- складання письмових узагальнень до теми у вигляді тез (5-6 стор.)
- підготовку до практичних занять, виконання усних і письмових завдань, опрацювання основної й додаткової літератури по кардинальним проблемам граматики німецької мови.
- складання таблиць, схем тощо

Окрім названих аспектів, студент виконує такі завдання в межах відповідних тем:

- опрацювання уривків з оригінальних праць вчених різних напрямів досліджень в галузі теорії граматики (тезисні конспекти вказаних уривків та відповіді на подані в кінці текстів запитання)
- виконання вправ, спрямованих на оволодіння студентами спеціальними методиками граматики-дослідницької техніки.

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчальна робота покликана сформулювати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих

знань та поглиблене вивчення теоретичних і практичних проблем дисципліни «Теоретична грамати́ка» з метою підвищення якості професійної підготовки.

Метою (ІНДЗ) є поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу і розвиток навичок самостійної роботи.

Основним завданням цього виду діяльності є поглиблення набутих під час аудиторних занять знань з теоретичних основ граматики та удосконалення вмінь та навичок здійснення наукового аналізу граматичних явищ та демонстрації досліdnих прийомів на конкретному текстовому матеріалі.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу, розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, вміння презентувати результати роботи.

ІНДЗ виконується самостійно. На початку семестру кожен студент отримує тему ІНДЗ, що відповідає проблематиці практичних занять та лекційного курсу. Студент має право самостійно обрати тему ІНДЗ заздалегідь узгодивши її з викладачем. Під час проведення практичних занять студент повинен презентувати результати своєї роботи у режимі PowerPoint з використанням мультимедійного обладнання. Оцінка за ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Орієнтовні завдання для індивідуальної роботи студентів (ІНДЗ)

Знайти та виписати з статей німецьких газет або з текстів німецькомовних журналів чи німецькомовної художньої прози:

- 5 речень з прикладами складних іменників, що містять 5-6 компонентів
- 5 речень, в яких зустрічаються риси аналітичності та синтетизму граматичної будови німецької мови. Прокоментувати кожен з ідентифікованих випадків
- 5 речень, що ілюструють випадки граматичної редукції категоріальних відмінностей
- 5 речень, що ілюструють випадки транспозиції граматичних форм.

*Приклади подавати з посиланням на джерело та номер сторінки (копія сторінки-джерела подається як додаток)

Знайти та виписати з статей німецьких газет або з текстів німецькомованих журналів чи німецькомовної художньої прози:

- 2 простих речення
- 2 еліптичних речення
- 2 складносурядних
- 2 складнопідрядних
- 2 речення змішаної синтаксичної структури

а) Дати синтаксичну характеристику кожному з виписаних речень. б) Зробити детальний синтаксичний аналіз 1 речення змішаного типу.

в) Представити таблицю кількісного аналізу частоти вживання всіх із зазначених типів речень, на матеріалі 2-3 друкованих сторінок німецькомовного автентичного тексту, результати подати в цифровому та відсотковому еквіваленті, а також прокоментувати та обґрунтувати отримані результати. (*Копію сторінки, з якої подаються приклади надавати як додаток).

Студент повинен скласти 10 тестових завдань з 4 варіантами відповідей кожен (одна з яких правильна) до будь-якої теми всього курсу теоретичної граматики.

Академічне есе (або відео презентація в Power Point)

Студент виконує індивідуальне навчально-дослідне завдання у формі написання академічного есе (реферату) обсягом 6–10 сторінок друкованого тексту формату А-4 або виготовлення відеопрезентації (10-20 слайдів) на одну із запропонованих тем.

Академічне есе повинно містити такі структурні елементи як вступна частина, в якій зазначається проблематика та термінологічний апарат до теми, основна частина (виклад теоретичного матеріалу по темі та надання ілюстративних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення), висновки та список використаної літератури. (Есе може виконуватись як українською так і німецькою мовою).

Під час написання академічного есе студент повинен опрацювати не менше п'яти джерел з відповідними посиланнями на них у тексті роботи. Текст роботи має містити реферативне викладення матеріалу з приводу визначеної теми.

ІНДЗ складається з титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаної літератури; додатків (за необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику та мету завдання.

Основна частина має містити викладення матеріалу теми.

У висновку потрібно висловити міркування стосовно досягнення мети роботи.

У друкованому варіанті обсяг роботи повинен становити 7 – 10 стор. Орієнтовна кількість сторінок у структурі ІНДЗ становить: вступ – 1 стор.; основна частина 5 – 8 стор.; висновок – 1 стор.; список використаної літератури – 1 стор.

Відеопрезентація виконується у довільній формі в режимі Power Point з обов'язковим наданням відповідних дефініцій до обраної тематики, ключових теоретичних положень, викладених у лаконічній формі, та наданням ілюстративних прикладів, що вдало підтверджують теоретичні положення по темі. Оцінюватиметься також творчий підхід та естетичність відеоподання матеріалу.

На перевірку здається диск з відео презентацією в Power Point (CD-ROM) та примірник роздрукованого матеріалу у форматі А-4.

Перелік тем, що пропонуються студентам:

1. Der grammatische Bau einer Sprache. Die Einheiten der Morphologie (das Morphem, die Wortformen).
2. Das Tempussystem.
3. Die grammatischen Kategorien des Verbs.
4. Das Wesen des Verbs. Die Einteilung des Verbs (syntaktische, semantische, morphologische).
5. Die Entwicklung der deutschen Grammatik im 20. Jh.
7. Das Problem der Ausgliederung der Wortarten.
8. Die Entwicklung der Modellierungsverfahren der deutschen Sätze. Satzmodelle von O. Moskalskaja und W. Admoni.
9. Das Wesen des Artikels, seine Funktionen. Die Kategorie der Bestimmtheit (Unbestimmtheit).
10. Das Paradigma des Satzes.
11. Kommunikative Satzgliederung. Der Artikelgebrauch.
12. Das Adjektiv.
13. Frage, und Befehlssätze und ihre Modelle.
14. Das Numerale.
15. Aussage-und Ausrufesätze und ihre Modelle.
16. Das Pronomen.
17. Die Wortfolge. Der Satz als Spannungsgefüge.
18. Das Adverb.
19. Das Substantiv. Paradigmatik des Substantivs.
20. Die Genera des Verbs.
21. Der Text. Die grammatischen Charakteristiken eines Gesamttextes.
22. Die Modi des Verbs .
23. Das Satzgefüge. Modelle von Satzgefügen.
24. Die grammatischen Kategorien des Substantivs.
25. Die Wechselbeziehungen zwischen den nominalen Wortarten, Pronomen und Adverbien.
26. Die Satzverbindung.

Критерії оцінювання академічного есе (реферату)

Академічне есе оцінюється на “відмінно”, якщо:

- 1) тема есе актуальна та відзначається практичною значущістю;
- 2) у роботі здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми;

- 3) використано сучасні джерела, у тому числі періодичні видання з лінгвістики, монографії, які дають змогу висвітлити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- 4) матеріал роботи добре структурований та логічно викладений та побудований на аналізі конкретних мовних прикладів, що вдало підтверджують задекларовані теоретичні положення;
- 5) висновки відповідають завданням роботи, свідчать про реалізацію мети дослідження;
- 6) рекомендації є обґрунтованими та мають практичний характер;
- 7) роботу оформлено з дотриманням встановлених правил та у відповідності до сучасних вимог оформлення списку літератури.

Академічне есе оцінюється на “добре”, якщо:

- 1) тема роботи актуальна;
- 2) у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми;
- 3) використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- 4) матеріал роботи структурований, логічно викладений та побудований на аналізі конкретних мовних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення;
- 5) висновки відповідають завданням роботи;
- 6) рекомендації мають практичну значущість;
- 7) оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам.

Академічне есе оцінюється на “задовільно”, якщо:

- 1) здійснений слухачем теоретичний аналіз не повною мірою відповідає темі, меті і завданням дослідження;
- 2) використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему;
- 3) висновки не повністю відповідають завданням роботи;
- 4) рекомендації недостатньо обґрунтовані;
- 5) робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є певні недоліки.

Академічне есе оцінюється на “незадовільно” якщо:

- 1) тема реферату неактуальна і не має практичної значущості;
- 2) здійснений слухачем аналіз не відповідає темі, меті і завданням дослідження;
- 3) у змісті реферату не аналізується конкретний мовний матеріал, певні положення не ілюструються емпіричним матеріалом, в т.ч. таблицями, графіками тощо.
- 4) висновки не відповідають завданням роботи;
- 5) оформлення роботи не відповідає встановленим правилам.

9. Методи навчання:

- проблемний виклад матеріалу;
- пояснення;
- метод спостереження й аналізу мовних фактів;
- організація самостійного пошуку матеріалу;
- робота з науковою літературою;
- використання мультимедійних і комп’ютерних технологій.

10. Методи контролю:

- усне опитування під час семінарських занять;
- модульні експрес-тести;
- підсумкові модульні тести;
- презентація академічних есе, рефератів,
- огляд відео-презентацій в power-Point;

- співбесіда на екзамені.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
МОДУЛЬ 1				МОДУЛЬ 2						
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2		Змістовий модуль №3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання

90 – 100 балів A (відмінно) – високий рівень знань, повне оволодіння лінгвістичною термінологією, творчий виклад концепції. Студент має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу граматики німецької мови, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми теоретичної граматики як навчальної дисципліни, її мету та завдання, практичне та теоретичне значення. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах граматичного та дискурсивного аналізу. Вміє творчо аналізувати граматичний матеріал і робити узагальнюючі підсумкові висновки. Не допускає помилок в усній та писемній формах мовлення.

82–89 балів B 4 (добре) – середній рівень знань, студент має міцні ґрунтовні знання, виконує практичні завдання без помилок, але може допускати неточності в формулюванні, незначні мовленнєві помилки у наведених прикладах. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах граматичного аналізу. Вміє правильно вживати граматичні структури та явища в німецькій та українській мовах, виявляючи специфіку відповідних явищ в обох мовах.

75–81 бал С 4 (добре) – студент знає програмний матеріал повністю, має практичні навички в граматичному та дискурсивному аналізі граматичних явищ та процесів, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах граматичного аналізу, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми. Допускає незначні помилки в усній (писемній) формах мовлення.

67–74 бали D 3 (задовільно) – достатній рівень знань, достатнє оволодіння лінгвістичною термінологією, репродуктивний виклад концепції. Студент знає основні теми курсу теоретичної граматики німецької мови, має уявлення про головні проблеми сучасної граматики, які пов'язані з процесом навчання німецької мови як іноземної, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого теоретичного визначення пояснює матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.

60–66 Е 3 (задовільно) – рівень знань нижче середнього, часткове оволодіння лінгвістичною термінологією, репродуктивний виклад концепції. Студент знає основні теми курсу, має уявлення про головні проблеми сучасної фонетики, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого теоретичного визначення пояснює матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.

35– 59 балів FX 2 (незадовільно) – низький рівень знань, низький рівень оволодіння лінгвістичною термінологією, фрагментарний виклад концепції. Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не формований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.

0–34 бали F 2 (незадовільно) – студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу Теоретична грамика представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (перелік електронного забезпечення наочних посібників, ТНЗ, таблиць, плакатів, тощо):

- електронний варіант тез лекцій;
- електронний варіант питань для семінарських занять;
- відео-презентації навчального матеріалу в форматі Power-Point;
- електронні версії інформаційного забезпечення зі списку рекомендованої літератури (базової та допоміжної).

12. Рекомендована література Основна література:

1. Абрамов Б.А. Теоретическая грамматика немецкого языка. Сопоставительная типология немецкого и русского языков. М.: ВЛАДОС, 1999. 286 с.

2. Admoni W. Der deutsche Sprachbau. M. : Просвещение, 1986. 333 S.
3. Anissimova E. E. Theoretische Grammatik der deutschen Sprache (Vorlesungen). Учебное пос. М. : ТЕЗАУРУС, 2011. 280 с.
4. Duden "Grammatik der deutschen Gegenwartssprache" / hrsg. u. bearb. von Günther Drosdowski in Zusammenarbeit mit Gerhard Augst ... [Max Mangold ...]. — [4., völlig neu bearb. u. erw. Aufl.]. Mannheim ; Wien ; Zürich : Bibliographisches Institut, 1984. 804 S.
5. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik. [Band 1: Das Wort]. Stuttgart, Weimar : J. B. Metzler Verlag, 2013. 513 S.
6. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik. [Band 2: Der Satz]. Stuttgart, Weimar : J. B. Metzler Verlag, 2013. 535 S.
7. Kijko J., Kudrjawzewa O. Deutsche Grammatik: Theorie und Praxis : : навч. посіб. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2018. 187 S.
8. Moskalskaja O.I. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. M.: ACADEMA, 2004. 352 S.
9. Theoretische Grammatik : навч. посіб. для студентів 4 курсу ф-ту «Референт-перекладач» з дисципліни «Теоретична грамати́ка» (нім. мова) / Нар. укр. акад., [каф. герм. та роман. філол. ; упоряд. Ж. Є. Потапова]. Харків : Вид-во НУА, 2017. 68 с.

Додаткова література:

1. Гришаева Л.И. Теоретическая грамматика немецкого языка, изложенная в форме тезисов и ключевых слов. Theoretische Grammatik des Deutschen in Stichwörtern. Воронеж, 2009. 159 с.
2. Крушельницкая К.Г. Очерки по сопоставительной грамматике немецкого и русского языков. М.: КомКнига, 2006. 272 с.
3. Theoretische Grammatik der deutschen Sprache = Теоретическая грамматика немецкого языка : учебно-методическое пособие, Улан-Удэ : Бурятский государственный университет, 2018 . 93 с.
4. Юнг В. Грамматика немецкого языка. -Спб. : Лань, 1996. 544 с.
5. Glinz H. Deutsche Grammatik 1. Satz — Modus — Tempus. Frankfurt / Main, 1970. 378 S.
6. Götze L. Grammatik der deutschen Sprache. Sprachsystem und Sprachgebrauch., E.W.B. Hess-Lüttig. Gütersloh : Bertelsmann Lexikon Verlag, 1993. 524 S.
7. Götze L. Wahrig Grammatik der deutschen Sprache. München, 2005. 702 S.
8. Grundzüge einer deutschen Grammatik [von einem Autorenkollektiv unter Leitung von K.E. Heidolf, W. Flämig und W. Motsch]. Berlin : Akademie-Verlag, 1984. 1028 S.
9. Helbig G. Buscha Joachim. Deutsche Grammatik : Ein Lehrbuch für den Ausländerunterricht. Leipzig — Berlin — München — Wien — Zürich — New York : Langenscheidt, Verlag Enzyklopädie, 1993. 736 S.
10. Engel U. Deutsche Grammatik. [2., verbesserte Auflage]. Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1991. 888 S.
11. Eroms H.-W. Syntax der deutschen Sprache. Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 2000. 510 S.
12. Weinrich H. Duden. Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim, 2002. 819 S.

13. Інформаційні ресурси

1. https://www.google.com/search?q=theoretische+Grammatik+der+deutschen+Sprache&sxsrf=ACYBGNRnba2E5bY6EpWJMHgU8G7BosIOHg:1570648692004&ei=czKeXa2APYri6QSJ14m4Ag&start=10&sa=N&ved=0ahUKewjtheqq8o_1AhUKcZoKHylrAicQ8tMDCIQB&biw=1280&bih=913
2. <https://ppt-online.org/533422>
3. <https://deutschtraining.org/deutsche-grammatik/verben/>
4. <https://www.grammatikdeutsch.de/>
5. <http://syntax.uni-jena.de/Vorlesung/Literatur/>
6. <https://www.springer.com/de/book/9783476024251>